

رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دقت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در زمان افزایش سرمایه

حمید حقیقت^۱، مسعود بختیاری^{۲*}، محمد تقی بهشتی پور^۳

چکیده:

هدف از این پژوهش بررسی این موضوع است که دریاپیم چه عواملی و تا چه اندازه بر میزان دقت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در زمان افزایش سرمایه مؤثر هستند. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران از ابتدای سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۸۷ است. با بررسی متغیرهای مستقل این پژوهش شامل افق زمانی پیش‌بینی (کوتاه‌مدت یا بلندمدت)، دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال گذشته، نوع اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی سال گذشته، نوع صنعت و اندازه شرکت از طریق تحلیل رگرسیون چندگانه، تحلیل واریانس و ضریب تعیین به این نتیجه دست یافتیم که از بین عوامل گفته شده، افق پیش‌بینی زمانی و نوع صنعت بر دقت پیش‌بینی سود شرکت‌ها مؤثرند و میزان اثرگذاری این دو عامل بر متغیر وابسته به ترتیب اولویت، نوع صنعت و سپس افق زمانی پیش‌بینی تعیین شده است. بین سایر عوامل با دقت پیش‌بینی سود رابطه معناداری مشاهده نشده است.

واژه‌های کلیدی: پیش‌بینی سود، افق زمانی پیش‌بینی، نوع صنعت، اندازه شرکت، نوع اظهارنظر حسابرس

۱. استادیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، ایران

۲. کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین، ایران

۳. کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشان، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۱/۲۸

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۰/۰۵/۲۹

نویسنده مسئول مقاله: مسعود بختیاری

Email: m_hesabdar2008@yahoo.com

مقدمه

وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل مقایسه، رکن اصلی پاسخ‌گویی و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی آگاهانه است. صاحبان سرمایه، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان برای تصمیم‌گیری در زمینه خرید، فروش، نگهداری سهام، اعطای وام، ارزیابی عملکرد مدیران و دیگر تصمیم‌های اقتصادی مهم به اطلاعات مالی مربوط و قابل فهم نیاز دارند [۹]

برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت در زمینه‌های مختلف برای ادامه حیات و تداوم واحدهای اقتصادی و نیز اتخاذ تصمیمات اثربخش سرمایه‌گذاری و تأمین مالی توسط مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و دیگران ضروری است. برنامه‌ریزی، امکان بهره‌برداری مناسب از فرصت‌های موجود را فراهم می‌آورد و با استفاده از آن می‌توان قبل از مواجه شدن با رویدادهای اقتصادی نامطلوب، واکنش‌های مناسب نشان داد. برای افزایش اثربخشی برنامه‌ریزی باید توانایی پیش‌بینی صحیح و مستمر را که لازمه‌ی آن است، بهبود بخشید [۱]. پیش‌بینی از این نظر که عنصر بنیادین و کلیدی در تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان درون سازمانی و همچنین برون سازمانی محسوب می‌شود، مهم است. بر این اساس، کارایی و اثربخشی نهایی هر تصمیم، به نتایج رویدادهایی بستگی دارد که به دنبال هر تصمیم روی می‌دهد. بدین ترتیب تصمیمی کارا و اثربخش خواهد بود که براساس پیش‌بینی‌هایی انجام گیرد که مبنای آن صحیح بوده باشد. یکی از این پیش‌بینی‌ها، پیش‌بینی سود بوده که باید اطلاعاتی منطقی، قابل اتکا و به‌موقع را فراهم آورد و نیز قابل فهم و مربوط باشد. پیش‌بینی‌های دقیق و به‌موقع، موجب بهبود تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از گزارش‌های حسابداری می‌شود.

میزان سودآوری یک شرکت از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی شرکت‌ها توسط سرمایه‌گذاران است. سودهای گزارش شده شرکت، اطلاعات مربوط به گذشته هستند، ولی با توجه به آن‌ها می‌توان نحوه فعالیت شرکت و میزان موفقیت آن را در گذشته ارزیابی نمود. چنانچه سرمایه‌گذاران گذشته را مبنایی برای آینده قرار دهند، آن‌ها با استفاده از اطلاعات گذشته می‌توانند حدس بزنند که در آینده وضعیت شرکت چگونه

خواهد بود، ولی تنها این یک حدس است که بر اساس اطلاعات گذشته به دست آمده است؛ در حالی که آینده ممکن است بسیار با گذشته تفاوت داشته باشد [۸].

اهمیت پژوهش

ارزیابی فرصت‌ها و مخاطرات فعالیت‌های تجاری و وظیفه مباشرت مدیریت، مستلزم درک ماهیت فعالیت تجاری از جمله پتانسیل سودآوری واحد انتفاعی است. به طور کلی میزان جذابیت تحصیل یک شرکت علاوه بر وضعیت فعلی شرکت، به توان بالقوه آن در ایجاد درآمدهای آتی بستگی دارد. شرکتی که در حال حاضر سودآور است و سودآوری شرکت در آینده استمرار خواهد داشت، نسبت به شرکتی که سودهای بالقوه آن به زودی تقلیل می‌یابد، جذاب‌تر است. به طور کلی می‌توان ادعا نمود که مهم‌ترین ملاک تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران جهت انتخاب شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری، سطح سودآوری فعلی و آتی شرکت‌ها است؛ به طوری که سرمایه‌گذاران در استراتژی‌های مختلف سرمایه‌گذاری، به طور عمده با توجه به سود شرکت‌ها تصمیم‌گیری می‌نمایند [۱۱]. سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی سود را به عنوان یکی از معیارهای اصلی ارزیابی شرکت‌ها تلقی نموده و تمایل به اندازه‌گیری میزان سودآوری آینده شرکت دارند تا نسبت به نگهداری یا فروش سهام خود تصمیم‌گیری کنند؛ بدین ترتیب با پیش‌بینی سود، نسبت به وضعیت یک شرکت قضاوت می‌نمایند. پیش‌بینی‌های سود هر سهم در سرمایه‌گذاری‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اهمیت این پیش‌بینی به میزان انحرافی بستگی دارد که با واقعیت دارد. هر چه میزان این انحراف کمتر باشد، پیش‌بینی از دقت بیشتری برخوردار است [۱۶].

پژوهش در زمینه دقت پیش‌بینی سود، می‌تواند به استفاده کنندگان در اخذ تصمیمات بهینه یاری رساند و از این لحاظ چنین پژوهشی می‌تواند به عنوان پژوهش کاربردی در شناسایی پیش‌بینی‌های دقیق‌تر مفید واقع شود. بنابراین با توجه به اهمیت سود هر سهم افشاء شده توسط شرکت‌ها در بازار سرمایه، کم بودن پژوهش‌های موجود در زمینه پیش‌بینی سود شرکت‌ها در کشور و با عنایت به این که پژوهش‌ها در مورد تعیین درجه اهمیت عوامل

مؤثر بر دقت پیش‌بینی سود بسیار نادر است، تصمیم‌گیری تا عوامل مؤثر بر دقت پیش‌بینی سود شرکت‌ها را در بورس اوراق بهادار شناسایی و در پی آن، عوامل مؤثر را از بالاترین اهمیت به پایین‌ترین اهمیت فهرست نماییم.

مروری بر ادبیات پژوهش

در اوایل سال ۱۹۷۳ کمیسیون بورس و اوراق بهادار (امریکا) اعلام کرد، برای اولین بار به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، اجازه افشاء پیش‌بینی‌های سود داده شود. در آوریل سال ۱۹۷۶ پیشنهاد کمیسیون بورس اوراق بهادار به دلیل مخالفت زیاد برداشته شد. در نبود افشاء پیش‌بینی سود توسط مدیریت، سرمایه‌گذاران جزء، همواره به تحلیلگران حرفه‌ای اتکاء می‌کنند [۷]. در کشور ایران، بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۷۶ طبق بخشنامه‌ای شرکت‌ها را ملزم به ارائه سود هر سهم واقعی سه ماهه و سود هر سهم برآوردی سالانه کرد. بند چ از ماده ۵ آئین‌نامه افشاء اطلاعات شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس در سال ۱۳۸۱ شرکت‌ها را ملزم به ارائه پیش‌بینی سود هر سهم در پایان هر سه ماه، حداکثر ۲۰ روز بعد از پایان دوره سه ماهه کرده است. بند ۷ از فصل سوم دستورعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان در آذر ماه سال ۸۴ عنوان می‌نماید، پیش‌بینی عملکرد سالانه شرکت اصلی و تلفیقی گروه، براساس عملکرد واقعی سه، شش و نه ماهه حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه‌ماهه تهیه و اظهار نظر حسابرس نسبت به پیش‌بینی براساس عملکرد واقعی شش ماهه حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه افشا شود [۷]. میزان اطلاعات افشا شده برای مشارکت‌کنندگان در بازار سرمایه بر دقت پیش‌بینی سود تحلیلگران تأثیر می‌گذارد و یافته‌ها بیانگر آن است؛ شرکت‌هایی که اطلاعات بیشتری برای استفاده کنندگان خارجی منتشر می‌کنند، دقت پیش‌بینی سود بیشتری دارند [۱۰].

الف. پژوهش‌های خارجی

جلیک تطابق سود پیش‌بینی شده و افشاء شده در ۱۲۴ شرکت مالزیایی را برای دوره ۱۹۹۵-۱۹۸۴ مورد بررسی قرار داد. این پژوهش مشخص کرد، پیش‌بینی‌های شرکت‌ها

طی این دوره در عرضه اولیه سهام در بورس اوراق بهادار مالزی از قابلیت اعتماد بیشتری نسبت به سال‌های ۱۹۷۵-۱۹۸۸ که در پژوهشی مشابه توسط لی، یی و تیلر (۱۹۹۳) در بورس استرالیا بررسی شده بود داشتند. همچنین رابطه مهم و معناداری برای تاریخچه فعالیت شرکت، صنعت و تغییرات در سود سال گذشته با خطای پیش‌بینی به‌دست آمد [۱۸][۴]. گانپلوس دقت پیش‌بینی و عوامل مؤثر بر دقت پیش‌بینی شرکت‌هایی را که سهام آن‌ها برای اولین بار در بورس اوراق بهادار آتن عرضه عمومی می‌شد، مورد ارزیابی قرار داد. نمونه‌ی وی شامل ۲۰۸ شرکت پذیرفته شده در بورس یونان برای سال‌های ۱۹۹۴-۲۰۰۱ بود. نتایج پژوهش نشان داد، بین اندازه شرکت‌ها با خطای پیش‌بینی رابطه معکوسی وجود دارد. ضمن اینکه دوره زمانی بیشتر باعث خطای پیش‌بینی کمتر می‌شود. در نهایت این پژوهش‌ها رابطه مثبتی را بین سطح اهرم مالی، ساختار سهامداران و شرایط کلان اقتصادی با خطای پیش‌بینی نشان نداد [۱۸]. کچ و پارک در پژوهشی با عنوان هموارسازی سود و اعتبار پیش‌بینی‌های مدیریت، ارتباط بین عملکرد سودهای گذشته با اعتبار پیش‌بینی‌های مدیریت از سود را مورد آزمون قرار دادند. در این پژوهش مشخص شد، بزرگی و کوچکی شرکت‌ها بر روی اعتبار پیش‌بینی‌های آن‌ها تأثیری ندارد [۲].

راوی لونکانی و مایکل فرت به بررسی عوامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود شرکت‌های تازه وارد به بورس تایلند طی سال‌های ۱۹۹۱-۱۹۹۶ پرداختند. متغیرهای مورد بررسی آن‌ها شامل اندازه شرکت، عمر شرکت، ضریب پراکندگی سود و افق زمانی پیش‌بینی سود بوده است. نتایج پژوهش نشان داد، بین متغیرهایی نظیر اندازه شرکت و افق زمانی پیش‌بینی سود و خطای پیش‌بینی سود رابطه‌ی مثبتی وجود دارد [۲۱]. آکاه و چی، در تحقیقی با عنوان تجزیه و تحلیل طولی تأثیر منابع شرکت و ویژگی‌های صنعت در سودآوری شرکت، به این نتیجه رسیدند که نوع صنعت و عوامل داخلی شرکت مانند توانایی‌های مدیریت، ارزش افزوده‌ایی که توسط منابع انسانی شرکت ایجاد می‌شود و نیز استفاده از تکنولوژی کافی بر سودآوری شرکت تأثیر دارند [۱۷]. کامران احمد نیز به بررسی عوامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود شرکت‌های دارای عرضه اولیه سهام در بازار

بورس داکا بنگلادش پرداخته است. نمونه‌ی وی شامل ۲۰۲ شرکت پذیرفته شده در بورس داکا برای سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۰۶ بود. متغیرهای مورد بررسی این پژوهش که به نظر می‌رسید بر خطای پیش‌بینی سود مؤثر باشند، شامل نسبت سود خالص به فروش، اهرم مالی، افق زمانی پیش‌بینی، سهام تحت تملک مدیران، سهام عرضه شده به عموم، شرایط رونق اقتصادی، اعتبار پذیرهنویسان، اعتبار حسابرس و عمر شرکت بود. با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره، نتایج وی بیان‌کننده‌ی این بود که بین شرایط رونق اقتصادی و خطای پیش‌بینی سود رابطه معکوس و بین عمر شرکت و خطای پیش‌بینی سود رابطه مثبت وجود داشت [۵]. کاتو و دیگران در پژوهش خود به بررسی پیش‌بینی اختیاری سود توسط مدیریت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ژاپن پرداخته‌اند. دوره این پژوهش بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۶ است. نتایج پژوهش نشان داد، اغلب اولین پیش‌بینی سود از سود واقعی بیشتر بوده اما این پیش‌بینی در طول سال تعدیل و کاهش می‌یابد. ضمن اینکه این پیش‌بینی‌ها به‌طور متوسط بار اطلاعاتی دارند، اما پیش‌بینی سود شرکت‌هایی با عملکرد ضعیف و مدیرانی که پیش‌بینی‌های ضعیف و خوش‌بینانه داشته‌اند، بار اطلاعاتی کم و قابلیت اتکاء پایینی دارند [۲۰].

ب. پژوهش‌های داخلی

نجفی حقی به بررسی اثر برخی عوامل نظیر طول زمان بهره‌برداری، میزان دارایی و نسبت کل بدهی به کل دارایی در ایجاد تفاوت بین میزان سود پیش‌بینی شده و سود واقعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۷۴-۷۶ پرداخت. نمونه وی شامل ۵۱ شرکت بوده و نتایج پژوهش نشان داد، از بین سه عامل مورد بررسی، طول زمان بهره‌برداری و میزان دارایی شرکت‌ها به ترتیب اهمیت، در ایجاد تفاوت بین سود پیش‌بینی شده و سود واقعی شرکت‌ها تأثیر داشته و نسبت کل بدهی به کل دارایی در ایجاد تفاوت گفته شده بی‌تأثیر بوده است [۱۲].

ثابت به بررسی تأثیر پنج عامل اندازه شرکت، مقدار بحران مالی، نرخ رشد، تأمین مالی برون سازمانی و کنترل قیمت‌ها در صنعت به سوگیری مدیران شرکت‌ها در پیش‌بینی

پرداخت. یافته‌های پژوهش وی نشان داد، به‌طور میانگین، پیش‌بینی سود شرکت‌ها خوش‌بینانه انجام شده است. با این حال وی در پژوهش خود، ارتباط معناداری میان نرخ رشد شرکت و کنترل قیمت‌ها در صنعت با سوگیری در پیش‌بینی سود مشاهده نکرد [۱۳]. بهرامیان به بررسی میزان عدم صحت سود پیش‌بینی شده شرکت‌ها در زمان افزایش سرمایه و پذیرش در بورس اوراق بهادار پرداخت. او به بررسی اثر اندازه شرکت، دوره زمانی پیش‌بینی، عمر شرکت، درجه اهرم مالی، نوع صنعت، نوسانات شاخص کل بورس و نوع اظهارنظر حسابرس با میزان خطای پیش‌بینی سود طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۱ پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد، خطای پیش‌بینی سود با دوره پیش‌بینی و نوسانات شاخص کل بورس رابطه مستقیمی دارد و در مورد ارتباط با اندازه شرکت، عمر شرکت، درجه اهرم مالی، اظهارنظر حسابرس و نوع صنعت رابطه معناداری دیده نشد [۳].

فرازمند و همکاران تأثیر شش عامل نوع صنعت، اندازه، عمر، نسبت سرمایه به دارایی، نسبت بدهی به دارایی و هزینه تبلیغات بر سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۸۴ را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که تنها نوع صنعت و اندازه شرکت بر سودآوری، مؤثرند [۶].

ساربان‌ها و آشتاب عوامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود ۱۰۷ شرکت جدید الورد پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۵ را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند، از بین متغیرهای اندازه شرکت، عمر شرکت، افق زمانی پیش‌بینی، نسبت سودآوری، نسبت اهرمی و اعتبار حسابرس تنها عامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود سهام، نسبت سودآوری است که با خطای پیش‌بینی رابطه معکوس دارد [۵].

شاهرخی دقت پیش‌بینی مدیران را از سود هر سهم آتی با پیش‌بینی مبتنی بر اطلاعات مدل گام تصادفی مقایسه کرد. برای این منظور پیش‌بینی‌های ۲۷۹ شرکت طی دوره ۱۳۸۱-۱۳۸۴ را مورد استفاده قرار داد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، بین اشتباه پیش‌بینی مدیران و اشتباه پیش‌بینی بر اساس گام تصادفی تفاوت معناداری وجود دارد. به‌علاوه مقایسه‌ی اختلاف میانگین‌های دو مدل بیانگر دقت بالاتر پیش‌بینی مدیران نسبت به

پیش‌بینی بر اساس گام تصادفی است. در نهایت نتایج آزمون سایر فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد؛ پیش‌بینی‌های مدیران دارای انحراف خوش‌بینانه و دقت پیش‌بینی با توجه به اندازه شرکت، سودده یا زیان‌ده بودن شرکت و نوع صنعت متفاوت است [۷].

رحمانی نصرآبادی عوامل مؤثر بر دقت سود پیش‌بینی شده شرکت‌ها را مورد بررسی قرار داد. آزمون بر روی ۵۸ شرکت بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۸۵ انجام گرفت. یافته‌های پژوهش بیانگر این بود که بین دوره پیش‌بینی و اهرم مالی شرکت با دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوسی وجود دارد. ضمن اینکه بین نوع اظهارنظر حسابرس بر صورت‌های مالی سال گذشته با دقت پیش‌بینی سود رابطه وجود دارد. همچنین این پژوهش نشان داد، بین عمر شرکت و دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوسی برقرار است [۵].

اکبری متغیرهای مؤثر بر اعتبار پیش‌بینی سود توسط مدیریت را مورد پژوهش قرار داد. نتیجه این پژوهش وجود رابطه بین صحت پیش‌بینی‌های سود در دوره‌های گذشته و اندازه شرکت با اعتبار پیش‌بینی سود توسط مدیریت را تأیید نمود [۲].

روش پژوهش و آزمون فرضیه‌ها

پژوهش از جهت هدف، کاربردی و روش استنتاج توصیفی-تحلیلی است؛ ضمن اینکه از لحاظ طرح پژوهش، پس‌رویدادی است. هدف اصلی پژوهش، اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دقت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در زمان افزایش سرمایه است تا از این طریق به استفاده‌کنندگان از این پیش‌بینی‌ها در تصمیم‌گیری یاری رساند. به‌منظور مشخص نمودن رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته از آزمون رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس استفاده شده است. در این پژوهش در مورد متغیرهای مستقل کیفی از آزمون مقایسه میانگین گروه‌های مستقل و نیز تحلیل واریانس استفاده سپس به تعداد متغیرهای کیفی منهای یک، متغیر موهومی وارد مدل شده و ارتباط آن‌ها با متغیر وابسته تحلیل می‌شود.

روش گردآوری داده‌ها

برای تبیین پیشینه‌ی پژوهش از روش کتابخانه‌ای و برای دستیابی به داده‌های مورد نیاز برای پردازش فرضیه‌های پژوهش، از روش مطالعه اسناد و مدارک استفاده می‌شود. در خصوص گردآوری داده‌ها می‌توان با مراجعه به بانک اطلاعاتی واقع در سایت مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار تهران، صورت‌های مالی حسابرسی شده، گزارش حسابرس در سال مالی گذشته و گزارش سود پیش‌بینی شرکت را استخراج نمود. در ضمن می‌توان از سایت سازمان بورس اوراق بهادار یا از سایت سیستم اطلاع‌رسانی جامع ناشران نیز استفاده کرد.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پژوهش‌های قبلی، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر ارائه می‌شود:
 فرضیه اول: طول افق پیش‌بینی (کوتاه‌مدت یا بلندمدت) با دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوس دارد.
 فرضیه دوم: دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال گذشته با دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوس دارد.
 فرضیه سوم: نوع اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی سال گذشته بر دقت پیش‌بینی سود مؤثر است.
 فرضیه چهارم: نوع صنعت بر دقت پیش‌بینی سود تأثیر می‌گذارد.
 فرضیه پنجم: اندازه شرکت با دقت پیش‌بینی سود رابطه مستقیم دارد.
 در جدول ۱، تعریف عملیاتی متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش نشان داده شده است:

جدول ۱. تعریف عملیاتی متغیرها

نام متغیرها	نحوه‌ی محاسبه‌ی متغیرها
طول افق پیش‌بینی	فاصله زمانی اولین پیش‌بینی درآمد هر سهم توسط شرکت‌ها تا زمان ارایه صورت‌های مالی که بر حسب روز تعریف شده است.
دقت پیش‌بینی سود	$y = \frac{y_p - y_o}{y_p} \times 100$ اولین سود پیش‌بینی شده سال y_p : سود واقعی سال X موافق صورت‌های مالی: y_o
دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال گذشته	تعداد دفعاتی که شرکت پیش‌بینی درآمد هر سهم ارایه شده در سال گذشته را تعدیل نموده است.
نوع اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی سال گذشته	نوع اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی سال گذشته شرکت است.
نوع صنعت	بر اساس صنعت تعریف شده توسط سازمان بورس، تعریف می‌شود.
اندازه شرکت	بر اساس نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش کل بازار در پایان دوره مالی تعریف شده است [۱۴].

جامعه و نمونه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری در این پژوهش آن دسته از شرکت‌های پذیرفته‌شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران است که دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱. شرکت‌هایی که قبل از سال ۱۳۸۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
۲. پایان سال مالی شرکت‌ها پایان اسفندماه باشد.
۳. شرکت‌های تحت بررسی جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشند.
۴. طی دوره بررسی افزایش سرمایه داده باشند.

بعد از مشخص شدن حجم جامعه‌ی آماری، با استفاده از فرمول زیر:

$$n = \frac{Nz_{\alpha/2}^2 PQ}{Nd^2 + z_{\alpha/2}^2 PQ}$$

با استفاده از جدول اعداد تصادفی و با قایل شدن شانس برابر برای انتخاب هر شرکت، نمونه‌ی ۹۱ تایی استخراج شده است. در جدول ۲، تعداد شرکت‌های موجود در جامعه و نمونه آماری به تفکیک هر صنعت نشان داده شده است:

جدول ۲. شرکت‌های موجود در جامعه و نمونه آماری به تفکیک هر صنعت

نمونه	جامعه		نوع صنعت	
	تعداد	درصد		
۳۳	۳	۲.۹۹	۴	استخراج کانه‌های فلزی
۱۵.۳۸	۱۴	۱۳.۴۳	۱۸	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۹.۸۹	۹	۷.۴۶	۱۰	ساخت فلزات اساسی
۵.۴۹	۵	۶.۷۲	۹	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۶.۵۹	۶	۶.۷۲	۹	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها
۳.۳	۳	۳.۷۳	۵	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات
۳.۳	۳	۲.۲۴	۳	ساخت منسوجات
۲۶.۳۷	۲۴	۲۴.۶۳	۳۳	ساخت مواد و محصولات شیمیایی
۱۶.۴۸	۱۵	۱۶.۴۲	۲۲	وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر
۹.۸۹	۹	۱۵.۶۷	۲۱	سایر صنایع
۱۰۰	۹۱	۱۰۰	۱۳۴	جمع

یافته‌های پژوهش

در جدول ۳، شاخص‌های مرکزی از جمله میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی از جمله انحراف معیار، کشیدگی و چولگی برای متغیرهای مختلف محاسبه شده است. بزرگ بودن میانگین از میانه وجود نقاط بزرگ در داده‌ها را نشان می‌دهد. در این موارد توزیع داده‌ها چوله به راست است مثل متغیر قدرمطلق پیش‌بینی سود. در برخی متغیرها مقادیر میانگین و میانه نزدیک به هم است که در این موارد توزیع متغیرها متقارن است از جمله لگاریتم قدرمطلق پیش‌بینی سود و دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال قبل که از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند؛ زیرا تقارن یکی از ویژگی‌های توزیع نرمال است و نرمال بودن متغیر وابسته از پیش‌فرض‌های اصلی تحلیل رگرسیونی است و در بخش قبل به آن پرداخته شد. متغیرهای اندازه شرکت و قدرمطلق پیش‌بینی سود کشیدگی بالاتر از توزیع نرمال دارند (کشیدگی توزیع نرمال صفر فرض می‌شود).

جدول ۳. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمونه

سال	متغیرها	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۱۳۹۸ (۱۳۷۸-۱۳۹۸)	قدر مطلق دقت پیش‌بینی سود	۴۲.۳	۲۸.۸	۴۵.۱	۲.۴۶	۸.۵۴
	لگاریتم قدر مطلق دقت پیش‌بینی سود	۳.۲	۳.۴	۱.۳	-۰.۰۵	۰.۵۶
	دوره افق پیش‌بینی - برحسب روز	۳۳۷.۷	۳۴۴	۵۴.۹	-۱.۰۵	۱.۰۲
	دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال قبل	۲.۰۲	۲	۱.۲۴	۰.۵۳	۰.۰۷
	اندازه شرکت	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۱	۴.۵	۲۴.۲

نتایج آزمون فرضیه اول:

در مدل استفاده شده در این آزمون، X_1 دوره افق پیش‌بینی و $\ln Y$ لگاریتم قدرمطلق خطای پیش‌بینی است. سطح معناداری F برابر با ۰/۱۸ است. چون این مقادیر کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود.

جدول ۴. نتایج آزمون فرضیه اول

$\ln(Y)_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1it} + \varepsilon_{it}$					
۰.۰۱۶	R ²	-۰.۰۰۳	β_1	۴.۱۹۴	عرض از مبدا
۱.۷۱	دوربین واتسون	(-۲.۳۸) [*]	T آماره	(۹.۶۱) ^{***}	T آماره

* در سطح ۰/۹۵ و *** در سطح ۰/۹۹ اطمینان معنادار است.
 بنابراین همانگونه که در مدل دیده می شود؛ مقدار t ، برای شیب برابر با $۲/۳۸$ - و مقدار t ،
 برای عرض از مبدأ برابر با $۹/۶۱$ که بیانگر رد فرض صفر است.
 بنابراین $Ln(Y)_{it} = 4/19 - 0/003X_{1it}$

نتایج آزمون فرضیه دوم:

در مدل استفاده شده در این آزمون، X_2 دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش بینی شده سال قبل و LnY لگاریتم قدرمطلق خطای پیش بینی است. سطح معناداری F برابر با $۰/۴۴$ است. چون این مقادیر کمتر از $۰/۰۵$ نیست؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد نمی شود. یعنی مدل معناداری وجود ندارد. طبق جدول زیر مقدار t ، برای شیب برابر با $۰/۷۶۷$ و مقدار t ، برای عرض از مبدأ برابر با $۲۳/۶۴$ که بیانگر پذیرش فرض صفر برای شیب و رد فرض صفر برای عرض از مبدأ است.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه دوم

$Ln(Y)_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{1it} + \varepsilon_{it}$					
۰/۰۰۲	R^2	۰/۰۴۲	β_1	۳/۰۸۳	عرض از مبدأ
۱/۶۷	دوربین واتسون	(۰/۷۶۷)	آماره T	(۲۳/۶۴)***	آماره T

در سطح *** در سطح ۰/۹۹ اطمینان معنادار است.

بنابراین $Ln(Y)_{it} = 3/08$

نتایج آزمون فرضیه سوم:

با توجه به دو حالتی بودن متغیر نوع اظهار نظر حسابرسان که کد صفر برای اظهار نظر مقبول و کد ۱ برای اظهار نظر مشروط در نظر گرفته شده، ابتدا از آزمون t برای دو گروه مستقل استفاده شده است، سپس این متغیر به صورت یک متغیر موهومی وارد مدل خواهد شد.

جدول ۶. آزمون نمونه گروه‌های مستقل فرضیه سوم

آزمون برابری میانگین‌ها		آزمون برابری واریانس‌ها	
-۰/۴	آماره t	۰/۰۵	آماره F
۰/۶۹	سطح معناداری	۰/۸۳	سطح معناداری

سطح معناداری برای آزمون همسانی واریانس برابر با ۰/۸۳ است که این مقدار از مقدار ۰/۰۵ کوچک‌تر نیست؛ بنابراین فرض صفر همسانی واریانس‌ها با اطمینان ۹۵ درصد رد نمی‌شود. بنابراین واریانس این متغیر برای دو نوع از شرکت‌ها تفاوت معناداری ندارد. تحت همسانی واریانس مقدار آماره t برابر با ۰/۴- است که این مقدار در ناحیه رد فرض صفر قرار دارد. بنابراین فرض صفر برابری میانگین با اطمینان ۹۵ درصد رد نمی‌شود. در مدل استفاده شده در فرضیه سوم، D_1 نوع اظهار نظر حسابرس و $\ln Y$ لگاریتم قدر مطلق خطای پیش‌بینی است. سطح معناداری F برابر با ۰/۶۹ است. چون این مقادیر کمتر از ۰/۰۵ نیست؛ بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد نمی‌شود. یعنی مدل معناداری وجود ندارد.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه سوم

$\ln(Y)_{it} = \beta_0 + \beta_1 D_{lit} + \varepsilon_{it}$					
۰.۰۰۰	R^2	۰.۰۵۷	β_1	۳.۱۳۱	عرض از مبدأ
۱.۶۷	دوربین واتسون	(۰.۴)	آماره t	(۲۷.۶) ^{***}	آماره t

*** در سطح ۹۹٪ اطمینان معنادار است.

مقدار t ، برای شیب برابر با ۰/۴ و مقدار t ، برای عرض از مبدأ برابر با ۲۷/۶ است که بیانگر از پذیرش فرض صفر برای شیب و رد فرض صفر برای عرض از مبدأ است.

نتایج آزمون فرضیه چهارم:

با توجه به چند حالتی بودن متغیر نوع صنعت، ابتدا از تحلیل واریانس برای میزان تأثیر استفاده کرده سپس این متغیر به صورت تعداد صنعت منهای یک متغیر موهومی وارد مدل شده است. با توجه به آزمون تحلیل واریانس داده‌های زیر حاصل می‌شود:

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه چهارم

$Ln(Y)_{it} = \beta_0 + \beta_1 D_{1it} + \beta_2 D_{2it} + \dots + \beta_9 D_{9it} + \varepsilon_{it}$			
۰.۲۲۵	عرض از مبدأ	۳.۳۱	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها
۰.۶۸۵	آماره t	(۱۵.۸۲) ^{***}	آماره t
۰.۷۲۱	استخراج کانه‌های فلزی	۰.۵۰۶	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات
(۱.۷۴) ^{**}	آماره T	(۱.۲۲)	آماره t
۰.۲۹۳	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	-۰.۴۰۷	ساخت منسوجات
۰.۶۵۸	آماره t	-۱.۵۲	آماره t
-۰.۵۷۹	ساخت فلزات اساسی	۰.۴۷۸	ساخت مواد و محصولات شیمیایی
(-۲.۳۶) [*]	آماره t	۱.۶۲	آماره t
-۰.۱۳	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه-بندی نشده در جای دیگر	-۰.۳۹۴	وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر
-۰.۴۹	آماره t	-۱.۱۳	آماره t
۰.۰۹۶	R ²		
۱۸۴	دوربین واتسون		

**در سطح ۹۰٪، *در سطح ۹۵٪ و ***در سطح ۹۹٪ اطمینان معنادار است. مقدار سطح معناداری F کمتر ۰/۰۵ است؛ بنابراین فرض صفر رد می‌شود. یعنی در حداقل یک صنعت مقدار میانگین متغیر وابسته با سایر صنایع متفاوت است. سپس مقایسه‌های دو به دو دانکن انجام می‌شود. برای انجام این آزمون ابتدا متغیرهای موهومی به شرح جدول ۹ بیان می‌شود:

جدول ۹. متغیرهای موهومی

مقدار	متغیر موهومی	صنعت
۱	D ₁	استخراج کانه‌های فلزی
۱	D ₂	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱	D ₃	ساخت فلزات اساسی
۱	D ₄	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱	D ₅	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها
۱	D ₆	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات
۱	D ₇	ساخت منسوجات
۱	D ₈	ساخت مواد و محصولات شیمیایی
۱	D ₉	وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر

سطح معناداری F برابر با $0/000$ است. چون این مقادیر کمتر از $0/05$ است. بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان 95 درصد رد می‌شود؛ یعنی مدل معناداری وجود دارد. به عبارتی صنعت در متغیر وابسته؛ یعنی لگاریتم قدرمطلق خطای پیش‌بینی مؤثر است.

مقدار t ، برای شیب صنعت ساخت مواد و محصولات شیمیایی برابر با $2/36-$ و برای صنعت ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات برابر با $1/74$ به دست آمده که صنعت ساخت مواد و محصولات شیمیایی در سطح 95 درصد و صنعت ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین در سطح 90 درصد معنادار است. سایر صنایع در مدل بی‌معنی هستند و مقدار t ، برای عرض از مبدأ برابر با $15/83$ است که بیانگر رد فرض صفر برای عرض از مبدأ است. مدل به شرح زیر است:

$$Ln(Y)_{it} = 3/32 + 0/721D_6 - 0/579D_8$$

نتایج آزمون فرضیه پنجم:

در مدل استفاده شده برای این فرضیه، X_5 اندازه شرکت و LnY لگاریتم قدرمطلق خطای پیش‌بینی است. سطح معناداری F برابر با $0/961$ است. چون این مقادیر کمتر از $0/05$ نیست، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان 95 درصد رد نمی‌شود؛ یعنی مدل معناداری وجود ندارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون فرضیه پنجم

$Ln(Y)_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{5it} + \varepsilon_{it}$					
۰.۰۰۰	R^2	-۰.۶۱۴	β_1	۳.۱۷	عرض از مبدأ
۱.۶۷	دوربین واتسون	-۰.۰۴۹	آماره T	(۴۲.۱)***	آماره T

*** در سطح 99% اطمینان معنادار است.

مقدار t ، برای شیب برابر با -0.049 و مقدار t برای عرض از مبدأ برابر با $42/1$ است که بیانگر تأیید فرض صفر برای شیب و رد فرض صفر برای عرض از مبدأ است.

بنابراین $Ln(Y)_{it} = 3.17$

نتیجه گیری

پیش‌بینی سود حسابداری و تغییرات آن به‌عنوان رویدادی اقتصادی از دیرباز مورد علاقه سرمایه‌گذاران، مدیران، تحلیلگران مالی، پژوهشگران و اعتبار دهندگان بوده است [۱۵]. در تمام پژوهش‌های قبلی، تنها عوامل مؤثر بر پیش‌بینی سود مدنظر قرار گرفته است، اما در این پژوهش علاوه بر تعیین عوامل مؤثر، رتبه‌بندی آن‌ها جهت تسهیل در کار سرمایه‌گذاران و تحلیلگران انجام شده است. بنابراین در فرضیه اول بیان شد، طول افق پیش‌بینی (کوتاه مدت یا بلندمدت) با دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوس دارد. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش را تأیید نمود. در واقع با گذشت زمان و نزدیک شدن به پایان دوره مالی پیش‌بینی‌ها دقیق‌تر می‌شوند و این مطلب ناشی از این واقعیت است که با شروع دوره مالی، از طریق تجزیه، تحلیل و تفسیر سودهای واقعی کسب شده طی دوره و نیز واقع شدن اتفاقات و رویدادهای واقعی، پیش‌بینی‌ها به واقعیت نزدیک‌تر می‌شوند. بنابراین هرچه طول افق پیش‌بینی بیشتر باشد، دقت پیش‌بینی سود کمتر و هرچه طول افق پیش‌بینی کمتر باشد، دقت پیش‌بینی سود بیشتر است. این نتیجه با نتایج پژوهش دو و وب (۱۹۷۲)، گادوین (۱۹۸۹)، ماک (۱۹۹۰)، پدول (۱۹۹۴)، فریس و همکاران (۱۹۹۵)، راوی لونکانی و مایکل فرت (۲۰۰۵)، بهرامیان (۱۳۸۵) و رحمانی نصرآبادی (۱۳۸۷) همخوانی دارد. اما با نتایج پژوهش هیز و فریس (۱۹۷۷)، کیسی و مک گوینس (۱۹۹۱)، گانپلوس (۲۰۰۴) مطابقت ندارد.

در فرضیه دوم بیان شد، دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال گذشته با دقت پیش‌بینی سود رابطه معکوس دارد. نتایج آزمون نشان داد، رابطه‌ای بین دفعات تجدیدنظر گزارش پیش‌بینی سود و دقت پیش‌بینی سود وجود ندارد. این نتیجه با نتایج پژوهش چن (۱۹۹۶) و جلیک (۱۹۹۸)، همخوانی ندارد. با مشاهده اطلاعیه پیش‌بینی درآمد هر سهم در صورتی که تعدیلاتی در سود پیش‌بینی شده انجام گرفته باشد، به نظر می‌رسد که این تعدیلات ناشی از عدم دقت اعمال شده در پیش‌بینی است ولی نتیجه پژوهش نشان داد، این تعدیلات بر اساس منطبق شدن بر واقعیات طی دوره بوده و به دلیل اینکه می‌بایست به

سرمایه‌گذاران اطلاعات دقیق‌تری ارایه شود، این تجدیدنظرها انجام گرفته است. بنابراین نمی‌توان اظهارنظر کرد، دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده در سال گذشته ناشی از عدم دقت پیش‌بینی سود است.

در فرضیه سوم بیان شد، نوع اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی سال گذشته بر دقت پیش‌بینی سود مؤثر است. نتایج آزمون نشان داد، رابطه‌ای بین نوع اظهارنظر حسابرس و دقت پیش‌بینی سود وجود ندارد. این نتیجه با نتایج پژوهش بهرامیان (۱۳۸۵) مطابقت دارد اما با نتایج پژوهش رحمانی نصرآبادی (۱۳۸۷) همخوانی ندارد. با مطالعه گزارش حسابرس مستقل و اظهارنظر وی در مورد صورت‌های مالی شرکت، به نظر می‌رسید که نوع اظهارنظر بر صورت‌های مالی سال گذشته می‌تواند بر دقت پیش‌بینی سود در سال جاری اثرگذار باشد. برای مثال شرکت‌هایی که در سال گذشته نسبت به صورت‌های مالی آنان اظهارنظر مشروط شده است امسال با دقت بیشتری پیش‌بینی‌های خود را ارایه نمایند. به‌ویژه در مورد تعیین پیش‌بینی درآمد هر سهم که عده زیادی از سرمایه‌گذاران بر آن اتکا می‌نمایند، دقت بیشتری را اعمال نمایند. اما نتیجه پژوهش نشان داد، ارتباطی بین نوع اظهارنظر حسابرس نسبت به صورت‌های مالی سال گذشته و دقت پیش‌بینی سود وجود ندارد.

در فرضیه چهارم بیان شد، نوع صنعت بر دقت پیش‌بینی سود تأثیر می‌گذارد. نتایج آزمون مؤثر بودن نوع صنعت بر دقت پیش‌بینی سود را تأیید نمود. این نتیجه با نتایج پژوهش دو و وب (۱۹۷۲)، بیکر (۱۹۸۰)، گادوین (۱۹۸۹)، جلیک (۱۹۹۸)، آکاه و چی (۲۰۰۷) و شاهرخی (۱۳۸۶) همخوانی دارد اما با نتایج پژوهش کیسی و مک گویینس (۱۹۹۱)، جگی (۱۹۹۷)، بهرامیان (۱۳۸۵) مطابقت ندارد. در میان صنایع مختلف، صنعت ساخت مواد و محصولات شیمیایی رابطه معکوس و صنعت ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات رابطه مستقیم با دقت پیش‌بینی سود نشان داد. این مطلب بیان‌کننده این واقعیت است؛ شرکت‌هایی که در صنعت ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات فعالیت می‌کنند، روش‌هایی جهت پیش‌بینی سود اتخاذ می‌نمایند که این روش‌ها، دقت پیش‌بینی سود را بالا می‌برند.

در فرضیه پنجم بیان شد، اندازه شرکت با دقت پیش‌بینی سود رابطه مستقیم دارد. نتایج آزمون ارتباطی بین اندازه شرکت با دقت پیش‌بینی سود نشان نداد. این نتیجه با نتایج پژوهش بیکر (۱۹۸۰)، کیسی و مک کوینس (۱۹۹۱)، لی، یی و تیلر (۱۹۹۳)، پدول (۱۹۹۴)، محمد، نصیر، کونگ و عارف (۱۹۹۴)، فریس و همکاران (۱۹۹۵)، جگی (۱۹۹۷)، کچ و پارک (۲۰۰۵)، بهرامیان (۱۳۸۵)، ساربان‌ها و آشتاب (۱۳۸۶) همخوانی دارد اما با نتایج پژوهش اسمیت و فریس (۱۹۹۲)، سیدنی‌ویل، دیویدهای و لیدیا (۲۰۰۰)، گانپلوس (۲۰۰۴)، راوی لونکانی و مایکل فرت (۲۰۰۵)، خالقی مقدم (۱۳۷۷)، شاهرخی (۱۳۸۶) و فرجی (۱۳۸۸) مطابقت ندارد.

با تعیین سهم بازار هر یک از شرکت‌ها به نظر می‌رسید، شرکت‌های بزرگ توانایی بیشتری در برآورد سود دوره آتی داشته باشند و این شرکت‌ها به لحاظ داشتن نیروهای متخصص، بتوانند با دقت بیشتری سود پیش‌بینی شده سال آینده را تعیین نمایند اما نتایج پژوهش ارتباطی بین اندازه شرکت و دقت پیش‌بینی سود نشان نداد. در جدول ۱۱ خلاصه نتایج ارائه شده است:

جدول ۱۱. خلاصه نتایج پژوهش

اولویت	معناداری	ضریب تعیین	مدل‌ها
۲	معنادار است	٪۱.۶۰	دوره افق پیش‌بینی
-	معنادار نیست	٪۰.۲۰	دفعات تجدیدنظر گزارش سود پیش‌بینی شده سال قبل
-	معنادار نیست	٪۰.۰۰	نوع اظهار نظر حسابرس
۱	معنادار است	٪۹.۶۰	نوع صنعت
-	معنادار نیست	٪۰.۰۰	اندازه شرکت

بنابراین نوع صنعت به لحاظ میزان ضریب تعیین بالا بیشترین تأثیر را دارد و در وهله دوم دوره افق پیش‌بینی قرار دارد. سایر متغیرها تأثیر معناداری در مدل ندارند و نمی‌توان میزان اهمیت آن‌ها را رتبه‌بندی نمود.

محدودیت‌های پژوهش

مهم‌ترین محدودیت این پژوهش، ویژگی خاص پژوهش در حوزه علوم اجتماعی است. به بیان دیگر، تأثیر متغیرهای دیگری که کنترل آن‌ها خارج از دسترس پژوهشگر است و امکان تأثیرگذاری آن‌ها بر نتایج پژوهش دور از ذهن نیست. متغیرهایی مانند تغییر در مدیریت شرکت، تأثیر نامطلوب تورم بر روی اطلاعات مالی شرکت‌ها (که می‌تواند بر اطلاعات شرکت به صورت کلی یا سود شرکت در حالت جزئی اثرگذار باشد) و تحصیلات و تجربه مدیران شرکت‌ها تعدادی از متغیرهایی هستند که می‌توانند تأثیرگذار باشند [۴].

پیشنهاد‌های پژوهش

۱. به سازمان بورس و اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود، تا از روش‌هایی که شرکت‌های موجود در صنعت ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات جهت پیش‌بینی درآمد هر سهم استفاده می‌کنند، شرکت‌ها را ترغیب و تشویق نماید.

۲. به سرمایه‌گذاران، تحلیلگران و سایر ذی‌نفعان توصیه می‌شود در کنار روش‌های پیش‌بینی مورد استفاده، عواملی که بر دقت پیش‌بینی سود مؤثرند را مدنظر داشته باشند.

۳. پیشنهاد می‌شود، درجه اهمیت عوامل دیگری که بر دقت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مؤثرند نظیر تورم، هزینه‌های انتشار سهام، زمان ورود به بورس بررسی شود.

منابع

۱. ابوالقاسمی محمود. بررسی کاربرد مدل‌های مختلف سری‌های زمانی پیش‌بینی سود در صنعت سیمان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران؛ ۱۳۸۴.
۲. اکبری مرتضی. متغیرهای مؤثر بر اعتبار پیش‌بینی سود توسط مدیریت، پایان‌نامه دکترا، دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی، تهران؛ ۱۳۸۷.

۳. بهرامیان محمود. میزان عدم صحت پیش‌بینی سود شرکت‌ها در عرضه اولیه و افزایش سرمایه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی، تهران؛ ۱۳۸۵.

۴. رحمانی نصرآبادی محمد. عوامل مؤثر بر دقت سود پیش‌بینی شده توسط شرکت‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه مازنداران؛ ۱۳۸۷.

۵. ساربانها محمدرضا، آشتاب علی. شناسایی عوامل مؤثر بر خطای پیش‌بینی سود شرکت‌های جدیدالورود به بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی «علوم اقتصادی» ۱۳۸۷؛ ۲۸: ۶۰-۶۳.

۶. سجادی سیدحسین، دستگیر محسن، فرازمنند حسن، محمودی وحید. عوامل مؤثر بر سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات اقتصادی ۱۳۸۶؛ ۸۰: ۴۹-۷۳.

۷. شاهرخی سمانه. بررسی دقت پیش‌بینی سود توسط مدیران شرکت‌ها و عوامل مؤثر بر آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه الزهراء(س)، تهران؛ ۱۳۸۶.

۸. عربی مزرعه‌شاهی محمدرضا. بررسی اثر تعدیل EPS پیش‌بینی شده بر قیمت سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اداری و مدیریت دانشگاه تهران؛ ۱۳۸۰.

۹. غلامعلی‌پور رضا. بررسی توانایی ارقام تعهدی غیراختیاری در پیش‌بینی سود و جریان‌های نقدی آتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران؛ ۱۳۸۳.

۱۰. کردستانی غلامرضا، آشتاب علی. بررسی رابطه بین خطای پیش‌بینی سود و بازده غیر عادی سهام شرکت‌های جدیدالورود به بورس اوراق بهادار تهران، بررسیهای حسابداری و حسابرسی، سال هفدهم، تابستان ۱۳۸۹؛ ۶۰: ۹۳-۱۰۸.

۱۱. نادری نورعینی، محمدمهدی. نقش کیفیت سود در پیش‌بینی سودهای آتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران؛ ۱۳۸۵.

رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر میزان دقت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در ... ۶۱

۱۲. نجفی‌حقی جواد. بررسی عوامل مؤثر در تفاوت بین میزان سود پیش‌بینی‌شده و سود واقعی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده اقتصاد و حسابداری دانشگاه آزاد تهران مرکزی؛ ۱۳۸۰.

۱۳. نمازی محمد، شمس‌الدینی کاظم. بررسی سازه‌های مؤثر بر دقت پیش‌بینی سود توسط مدیریت شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، توسعه سرمایه ۱۳۸۷؛ ۱: ۱-۲۵.

۱۴. ناظمی امین، ظریف فرد احمد. بررسی نقش سود حسابداری و جریان‌های تعهدی در سنجش عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی ۱۳۸۳؛ ۳۷: ۹۳-۱۱۹.

۱۵. ملکیان اسفندیار، احمدپور احمد، رحمانی نصرآبادی محمد، دریائی عباسعلی. عوامل مؤثر بر دقت سود پیش‌بینی‌شده توسط شرکت‌ها شواهدی از بازار بورس و اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی ۱۳۸۹؛ ۶۱: ۲۳-۳۸.

۱۶. مشایخ شهناز، شاهرخی سیده سمانه. بررسی دقت پیش‌بینی سود توسط مدیران و عوامل مؤثر بر آن، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال چهاردهم، زمستان ۱۳۸۶؛ ۵۰: ۶۵-۸۰.

17. Acqaah M, Chi T. A Longitudinal Analysis of the Impact of Firm Resources and Industry Characteristics on Firm-Specific Profitability, *Journal Management Governance* 2007; 11:179-213.
18. Gounopoulos Dimitrios. Associations between Management Forecast Accuracy and Pricing of IPOs in Athens Stock Exchange, *Multinational Finance Journal*, Forthcoming Available at SSRN: <http://ssrn.com/>; 2003.
19. Jelic R, Saadouni B, Briston R. The accuracy of earnings forecasts in IPO prospectuses on the Kuala Lumpur stock exchange, 1984-1995. *Accounting and Business Research* 1998; 29: 57-72.
20. Kato Kazoo. Skinner Douglas, Kunimura Michio. Management Forecasts In Japan: An Empirical Study of Forecasts that are effectively mandated, *The Accounting Review* 2009; 84(5).

21. Ravi Lonkani, Firth Michael. The accuracy of IPO earnings forecasts in Thailand and their relationships whit stock market valuation, Journal of Accounting and Business Research 2005; 35(3): 269-286.

